

Rond 1025 schreef de monnik Guido in Arezzo zijn *Micrologus de disciplina artis musicae*. Wie nu deze fraaie en prachtig gelegen stad in oostelijk Toscane bezoekt, kan daar werkelijk niet omheen. Als je, komend vanaf het station, de chimaera met de fontein rechts laat staan en in de richting van de oude stad loopt, arriveer je al snel op de Piazza Guido Monaco. Daar prijkt het beeld van de muzikale monnik op een stevig voetstuk. In de oude stad zelf vind je zonder problemen zijn geboortehuis, waarop een gedenksteen met het door hem vastgelegde hexachord is bevestigd

Guido is de grondlegger van de muzieknotatie, lees je overal. Min of meer weggevlucht voor het onbegrip of de jaloezie van zijn medebroeders in het klooster, werd hij aangesteld tot zangleraar aan de kathedrale school in Arezzo. Wat hij vastlegde was niet minder dan een systeem met notenbalken, sleutels en afleesbare tertsafstanden. De namen van de noten, o heilige eenvoud, ontleende hij aan de eerste lettergrepen van de regels van een Johanneshymne, die steeds een secunde hoger beginnen:

**“Ut que-ant la-xis
re-so-na-re fib-ris
mi-ra ges-to-rum
fa-mu-li tu-o-rum
sol-ve pol-lu-ti
la-bi-i re-a-tur
(sanc-te Jo-han-nes)”**.

Met het notatiesysteem bracht Guido een ware revolutie te weeg, want muziek was niet langer afhankelijk van orale overlevering: zij kon vanuit de notatie aangeleerd worden. Bovendien effende het systeem met zijn weergave van melodische lijnen de weg naar meerstemmigheid.

Het standbeeld dateert van 1882, dus een goede 20 jaar nadat Toscane zich had aangesloten bij het *Risorgimento*. Grote mensen uit het verleden worden altijd opgetrommeld als de eigen, nationale of regionale, identiteit herbevestigd moet worden.

Letterlijk op een steenworp afstand van het huis van Guido staat het geboortehuis van Francesco Petrarca (1304-1374). Petrarca herontdekte de klassieken, zoals Cicero, en liet zich kronen met een lauwerkrans, zoals in de antieke oudheid. Hij geldt dan ook als een van de grondleggers van het humanisme, lees je overal. Hij is in Arezzo geboren omdat zijn vader, tegelijk met Dante, uit Florence verbannen was.

Lang heeft de kleine Francesco niet in Arezzo gewoond: het was een pausrijke tijd en de familie volgde paus Clemens V naar Avignon. Na studies in Montpellier en Bologna keerde hij in 1326 daarheen terug. Daar zag hij ook Madonna Laura, die hem tot al die prachtige gedichten geïnspireerd heeft. Een zo bijzondere lyriek over het aardse en het bovenaardse dat hij er een -isme mee verdiend heeft: petrarkisme. Hij zou altijd een beetje een pelgrim op aarde blijven en was tegelijk steeds op zoek naar teruggetrokkenheid. Wie op de top van de Mont Ventoux gestaan heeft als daar geen etappe van de Tour de France voorbijkomt of wie de mystieke sfeer rond de bron van Fontaine-de-Vaucluse ervaren heeft, voelt wat Petrarca zocht. Vanaf 1361 verblijft hij vooral nog in de buurt van Venetië en Padua.

In het Parco il Prato, dat over de hele stad uitziet, met de rug naar wat er nog over is van de vestingwerken van de Medici, heeft ook hij een niet mis te verstane beeldengroep gekregen. Het werk dateert uit 1928 en dat zie je er duidelijk aan af.

Terug naar het huis van Guido. Werp een steen in de tegenovergestelde richting en je staat voor het geboortehuis van Pietro Aretino (1492-1556). Hij kan worden beschouwd als de eerste kunstcriticus, maar ook als vader van de journalistiek, lees je overal.

Pietro was helemaal niet gesteld op zijn eigen vader en had dan ook geen zin om met diens naam door het leven te gaan. Daarom noemde hij zich gewoon maar 'Aretino', uit Arezzo. Rond 1512/1513 had hij zelf nog gedichten in de trant van Petrarca geschreven, maar later dient zijn vlijmscherpe pen alleen nog parodie en satire, zowel op hofleven en hoogwaardigheidsbekleders als op heersende filosofische en literaire stromingen als het Platonisme en het Petrarkisme. Al snel in Rome verzeild geraakt, vluchtte hij 1525 wijselijk naar Venetië, nadat een verongelijkte bisschop een moordaanslag op hem had laten plegen.

In de dogestad raakte hij bevriend met Titiaan. Een prachtig portret van diens hand hangt nu in het Palazzo Pitti in Florence, niet ver van Titiaans *Maria Magdalena*, wat mij betreft de mooiste die er ooit geschilderd is.

Zoals iedereen weet, schreef Pietro ook de *Sei giornate*, die tot gevolg hadden dat zijn hele oeuvre kort na zijn dood op de *Index librorum prohibitorum* terecht kwam.

Wat meer aan de andere kant van de stad staat nog het huis dat Giorgio Vasari (1511-1574) er voor zichzelf gebouwd heeft. Het is nu als museum ingericht. Vasari was een vooraanstaand architect en schilder. Niet alleen de galerij op de Piazza Grande is door hem ontworpen, maar ook in tal van gebouwen in Florence heeft hij de hand gehad, zoals het Palazzo degli Uffizi en niet te vergeten de "corridoio vasariano", een verhoogde gang die het Palazzo Vecchio met het Uffizi en over de Ponte Vecchio met het Palazzo Pitti verbindt. Zo konden de heren Medici zich ongestoord tussen al die gebouwen heen en weer bewegen.

In 1550 heeft Vasari een boek gepubliceerd dat *Vita de' più eccellenti architetti, pittori et scultori italiani, da Cimabue insino a' tempi nostri* heet. In 1568 is daarvan nog een nieuwe, vermeerderde druk verschenen. Op grond van deze studie wordt Vasari beschouwd als een van de grondleggers van de kunstgeschiedenis, lees je overal, met name op het gebied van de iconografie. Hij komt in zijn studie niet alleen met het concept "middeleeuwen" op de proppen, een donkere periode tussen de klassieke oudheid en de nieuwe tijd, maar hij gebruikt ook de term *rinascità*, die er toe leidt dat de nieuwe tijd benoemd wordt als *Rinascimento*, in het Frans (maar ook in het Duits, Engels en Nederlands): *Renaissance*.